

УДК 338.336.027

Галина ВАСИЛЕВСЬКА

ДИСБАЛАНСИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Розглянуто сучасні проблеми розвитку конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи. Виокремлено найбільш вагомі макроекономічні індикатори свідчення низького рівня конкурентоспроможності чинної системи оподаткування та здійснено їх аналітичну оцінку. Досліджено взаємодію основних макроекономічних показників з точки зору наявності ознак фіскалізму та посилення податкового тиску на платників податків. Узагальнено ключові проблемні аспекти вітчизняного оподаткування. Окреслено пріоритетні напрямки розвитку конкурентоспроможності податкової системи України.

Ключові слова: податкова система, фіскалізм, конкурентоспроможність податкової системи, податковий тиск, коефіцієнт осциляції.

Галина ВАСИЛЕВСКАЯ

Дисбалансы развития конкурентоспособной отечественной налоговой системы

Рассмотрены современные проблемы развития конкурентоспособности отечественной налоговой системы. Представлены наиболее существенные макроэкономические индикаторы выявления низкого уровня конкурентоспособности действующей системы налогообложения и проведена их аналитическая оценка. Исследовано взаимодействие основных макроэкономических показателей с точки зрения наличия признаков фискализма и усиления налогового бремени. Обобщены ключевые проблемные аспекты отечественного налогообложения. Определены приоритетные направления развития конкурентоспособности налоговой системы Украины.

Ключевые слова: налоговая система, фискализм, конкурентоспособность налоговой системы, налоговое бремя, коэффициент осцилляции.

Halyna VASYLEVSKA

Imbalances of competitive national tax system

Introduction. The formation and development of the national economic system takes place under the influence of globalization processes, where the key role plays the intense struggle for the redistribution of the world market, the effective maintenance of existing competitive positions and distribution of economic influence spheres. One of the foreground jobs of authorities concerning the necessity to ensure financial stability and security in the state, in this context, is to solve the urgent issues of improvement, efficiency and competitiveness of the national tax

system. Unsuccessful attempts of government to direct the planned reforms at improving the mechanisms for creation of the appropriate incentives of domestic economy are accompanied by high levels of corruption, instability, and sometimes by incomprehensibility of tax laws and by poor quality of tax services.

Purpose is to explore the internal and external factors of influence on the formation of the domestic tax system competitiveness for improvement of the quality of its functioning and development under current conditions of the national economy.

Methods. The author used prevailing methods of economic and statistical analysis, in particular the tabular method with the help of which it was possible to organize, store and process the digital information. The author also used the comparative analysis, which provided an opportunity to examine thoroughly the investigated indicators, statistical reports and groupings, allowing the analysis of variance of the studied trait.

Results. Through the investigation the author clarified the most considerable evidence of macroeconomic indicators of low competitiveness of the current tax system and made their analytical assessment. The interaction of key macroeconomic indicators in terms of signs of fiscalism and increased tax enforcement on taxpayers is demonstrated. The priority directions of the Ukraine's tax system competitiveness development are propounded.

Conclusion. The dominant factor in problems' solving caused by the present realities in taxation sphere should be tax regulation process' improvement and optimization of its components, implicitly built on accepted principles of domestic law, which will contribute to the restoration of the lost competitiveness of the national tax system. Simultaneously, effective alterations' implementation concerning the ensuring of the proper level of competitiveness should assure:

- the maximum simplification of tax procedures and mechanisms of recovering and administration of compulsory payments, which in its turn will promote the transparency in tax policy;
- the introduction of e-counseling network, which will greatly simplify the communication between tax payers and tax officers, will exclude corruption component availability and ensure responsibility of the specific official while presenting incompetent information;
- setting limits on expenses not related to the direct fulfillment of duties of a government official.

Keywords: tax system, fiscalism, competitive tax system, tax burden, coefficient of oscillation.

JEL Classification: E600.

Постановка проблеми. Формування та розвиток вітчизняної господарської системи здійснюється під впливом глобальних суспільних перетворень, де важливу роль відіграє інтенсивна боротьба за перерозподіл світового ринку, ефективно утримання існуючих конкурентних позицій і поширення сфер економічного впливу. Одним із найважливіших завдань, пов'язаних з необхідністю забезпечення фінансової стабільності та безпеки держави, є вирішення

нагальних питань удосконалення, ефективності та конкурентоспроможності вітчизняної системи оподаткування.

Упродовж тривалого часу українська податкова система, як інструмент державного регулювання економіки, втягнута у процес гальмування розвитку національного господарства, загострення суперечностей та поглиблення його кризового стану. Скорочення кількості платежів, зниження податкового навантаження шляхом онов-

лення нормативно-правових механізмів, впровадження автоматизованих методів справляння податків і зборів не дали очікуваного ефекту. Варто визнати, що реалізація запланованих реформ чинної податкової системи впродовж останніх років не забезпечила її конкурентоспроможності та відповідної якості, чим зумовлено актуальність окресленої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування теорії оподаткування з позицій аналізу окремих аспектів конкурентоспроможності податкової системи започаткували Дж. Міль, А. Маршал, Й. Шумпетер, Дж. Стігліц, які у своїх працях досліджували специфіку ринкових відносин в умовах конкурентної боротьби та визначили роль оподаткування у цьому процесі. Значний внесок у вивчення конкурентних умов та прикладних площин розвитку сучасного оподаткування зробили вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема І. Безпалько, К. Бурак (К. Burak), Ю. Іванов, А. Крисоватий, М. Ксенжик, (М. Księżyk), П. Кулавчук (P. Kuławczuk), К Ліпка (K. Lipka), М. Пйонтковські (M. Piątkowski), І. Педь та ін.

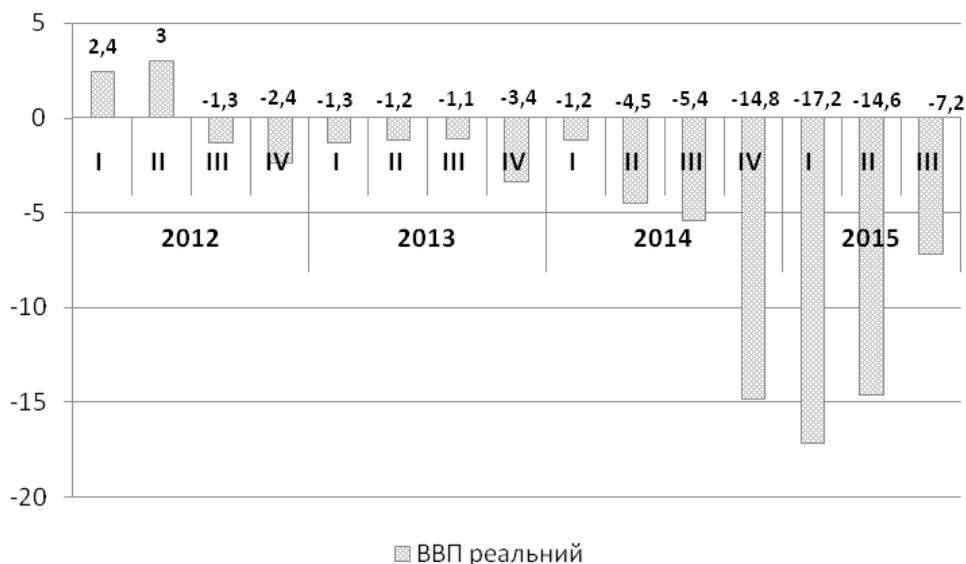
Поряд з цим необхідність пошуку оптимальних шляхів покращення конкурентних позицій української системи оподаткування у глобальному масштабі та на локальному рівні потребує подальшого ґрунтовного дослідження.

Мета статті – дослідити зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування конкурентоспроможності вітчизняної системи оподаткування задля підвищення якості її функціонування та розвитку в сучасних умовах ведення національного господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна, перебуваючи в стані внутрішньої політичної невизначеності та суттєвої соціальної напруги, може потрапити в черговий економічний колапс. Вагомим каталізатором цього процесу є вітчизняна по-

даткова система, яка під впливом постійного реформування значно знизила свою конкурентоспроможність. Така ситуація вимагає рішучих дій влади щодо невідкладного вирішення пріоритетних завдань. На тлі деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників: російської збройної агресії та бездіяльності уряду у вирішенні локальних, проте не менш актуальних проблем, вітчизняні методи оподаткування здійснюють все більший тиск на платників податків, пригнічують ділову активність суб'єктів господарювання, знижують рівень суспільного добробуту. Наслідком зазначених проблем та їх індикативним віддзеркаленням є критичне падіння реального валового внутрішнього продукту (ВВП) (рис. 1).

Пришвидщення падіння ВВП, починаючи з III кварталу 2012 р., свідчить про перманентний характер кризи вітчизняної економіки. Найбільш суттєві темпи зниження цього показника у 2015 р. стосуються будівництва (35,3%), добувної промисловості (29,4%), переробної промисловості (-29,4%), оптової та роздрібної торгівлі (-24,8%) [1]. Незначні позитивні зміни, які можна спостерігати у II–III кварталах 2015 р., як результат стрімкого зростання цін, підвищення тарифів, використання міжнародних запозичень, скорочення соціальних виплат, без створення робочих місць, активізації реального сектору економіки, підтримки малого та середнього бізнесу, навряд чи забезпечать покращення соціально-економічного становища держави у найближчій перспективі. Аналогічна ситуація відбулася у лютому 2016 р., коли промислове виробництво в Україні зросло на 7,6%, порівняно з падінням на 1,7% у січні 2016 р. [11]. Нині вітчизняне господарство поступово згортає своє виробництво або частково чи повністю трансформується у сферу тіньових відносин. Загалом у 2015 р., за оцінками вітчизняних експертів, падіння ВВП склало 10% порівняно з 2014 р. [2].

Рис. 1. Динаміка реального ВВП України в 2012–2015 рр., у % до відповідного кварталу попереднього року*

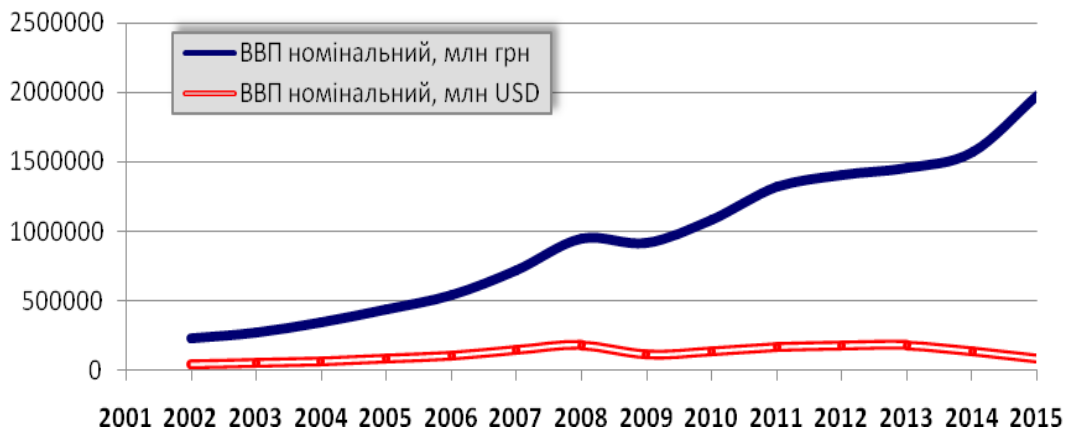
* Складено на основі [1].

Примітка: без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Відстежуючи динаміку номінальних показників ВВП у національній валюті (гривні) та у перерахунку на дол. США (USD), варто зауважити істотні розбіжності (рис. 2), які, вочевидь, виникають під впливом інфляції з урахуванням низького ступеня економіч-

ної стійкості валютного курсу та стрімкого зростання рівня імпортозалежності внутрішнього товарного ринку.

Водночас варто зазначити, що зростання індексу споживчої довіри в Україні, який у лютому 2016 р. зафіксовано на рівні 54,10%

Рис. 2. Динаміка ВВП України у 2002–2015 рр.*

* Складено на основі [1].

порівняно з аналогічним показником попереднього місяця (січень 2016 р. - 50,20%) [12], засвідчує про вимушену необхідність громадян інтенсивніше витратити наявні кошти на товари не першої необхідності задля попередження їх фактичного знецінення. До порівняння, середньозважений показник індексу споживчої довіри в Україні у період з 2000 до 2016 рр. становив 76,98%, найвищий його рівень було зафіксовано у березні 2015 р. (107,30%), а рекордно низький – 41,10% у лютому того ж року [12].

Звичним фактором підсилення негативної динаміки ВВП залишається експорт, показники якого за результатами I–III кварталу 2015 р. зберігаються негативними (I кв. – -25,2%; II кв. – -22,5%; III кв. – -11,3%) [1].

У 1993–1997 рр. експорт України був сумірний з експортом Туреччини, Польщі, Чеської Республіки. Впродовж 2011-2015 рр. він катастрофічно скорочувався, а на сьогодні становить близько 25- 30% від аналогічних показників вказаних держав (Польща – 218 млрд. USD, Туреччина – 176 млрд. USD, Чеська Республіка – 147 млрд. USD, Україна – 52 млрд. USD) [3].

Сучасні вектори світового розвитку побудовані на використанні інформаційного інтелектуального капіталу, що дає змогу посилювати здатність суб'єктів господарювання до швидких інформаційно-технологічних змін [7, 144], потенціал якого в Україні є досить потужним. Відтак, технології вітчизняної IT-індустрії, яка до недавнього часу вважалася однією з найуспішніших галузей вітчизняної економіки, високо цінуються споживачем та використовуються не лише в Україні, а й далеко за її межами. Обсяг українського ринку інформаційних технологій у 2015 р. становив понад 1,463 млрд. USD [6]. За дослідженнями Світового банку, частка експорту високотехнологічної продукції у країнах зі швидким економічним зростанням досягла близько 40%, у розвинених краї-

нах – 25%. Натомість в Україні цей показник складав лише 6%, в останні роки простежується чітка тенденція до його зниження [4; 5]. Така ситуація є вкрай небезпечна для вітчизняного господарства та потребує конструктивних змін. Варто зазначити, що у розвинутих країнах - лідерах експорту високих технологій, Великобританії, Німеччині, США, Швеції, Швейцарії, цей показник у п'ять разів перевищує середньосвітовий рівень, тоді як митні платежі становлять лише кілька відсотків дохідної частини бюджету. В Україні обсяг відповідних платежів складає близько третини бюджетних надходжень [5] та є ще одним свідченням надмірного фіскалізму національної податкової системи, що викликає занепокоєння з приводу сучасного стану продукування і реалізації високотехнологічного продукту. Чинним законодавством змінено норми права щодо надання податкових преференцій суб'єктам IT-індустрії, у зв'язку з чим постає питання посилення відтоку інтелектуального капіталу за межі нашої держави.

Відтак, Україна надалі інтенсивно втрачає свої позиції у рейтингу міжнародних економік, де значне місце відводиться аналізу національних податкових систем, що зазвичай слугують дієвим інструментом державного регулювання у забезпеченні економічного зростання та покращенні суспільного добробуту. Так, за оцінками міжнародних експертів, національна економіка 2016 р. у рейтингу простоти ведення бізнесу (DoingBusiness 2016) [8] (табл. 1), покращивши свої показники на 4 пункти за рахунок спрощення механізмів реєстрації новостворених підприємств (↑40), прав власності (↑3) та підключення до електропостачання (↑1) порівняно з попереднім, 2015 р. (87 місце), займає 83 місце з-поміж 189 досліджуваних країн світу. Проблемними сферами на сьогодні залишаються отримання дозволів на будівництво (↓1),

Таблиця 1

Рейтинг простоти ведення бізнесу (DoingBusiness) вибраних країн світу у 2016 р.*

Економіка країни	Легкість ведення бізнесу	Регістрація підприємств	Отримання дозволів на будівництво	Підключення до електропостачання	Регістрація власності	Отримання кредитів	Захист меншоритарних інвесторів	Оподаткування	Міжнародна торгівля	Забезпечення виконання контрактів	Визнання неплатоспроможності
Сінгапур	1	10	1	6	17	19	1	5	41	1	27
Нова Зеландія	2	1	3	31	1	1	1	22	55	15	31
Данія	3	29	5	12	9	28	20	12	1	37	9
Республіка Корея	4	23	28	1	40	42	8	29	31	2	4
САР, Гонконг, Китай	5	4	7	9	59	19	1	4	47	22	26
Об'єднане королівство	6	17	23	15	45	19	4	15	38	33	13
США**	7	49	33	44	34	2	35	53	34	21	5
...											
Мальта	80	132	83	86	96	174	36	25	39	61	83
Гватемала	81	101	106	21	75	15	174	50	78	173	153
Саудівська Аравія	82	130	17	24	31	79	99	3	150	86	189
Україна	83	30	140	137	61	19	88	107	109	98	141
Бруней	84	74	21	68	148	79	134	16	121	113	98
Китай**	84	136	176	92	43	79	134	132	96	7	55
Сальвадор	86	125	156	107	71	15	155	162	46	109	79
Узбекистан	87	42	151	112	87	42	88	115	159	32	75
Фіджі	88	167	111	78	55	79	111	108	73	88	89

* Складено на основі [8].

** Рейтинги для країн с чисельністю населення у 2013 р. більше 100 млн. (Китай, США) базуються на даних для двох міст.

отримання кредитів ($\downarrow$ 1), захист меншоритарних інвесторів ($\downarrow$ 1) та, незважаючи на проведені реформи, оподаткування ($\downarrow$ 1). Всі ці факти, з-поміж іншого, є ознакою наявності високого рівня корумпованості органів виконавчої влади в Україні загалом та її негативного впливу на формування конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи зокрема.

Враховуючи специфіку дисбалансів вітчизняного оподаткування, за рейтингом загального податкового навантаження у 2015 р., Україна з показником 52,9% пере-

бувала на 108 місці попереду Венесуели (65,5%) та Тунісу (62,4%). Краще становище було зафіксовано у Тоголезькій Республіці (50,3%), Російській Федерації (48,9%), Молдові (39,7%) та Польщі (38,7%) (рис. 3).

У 2016 р. загальне податкове навантаження в Україні покращилося лише на 0,7% і становить 52,2%, з яких 9% податкового навантаження припадає на оподаткування прибутків, 43,1% - на оподаткування праці, решта – 0,1% навантаження складають інші податкові платежі. Середньозважений показник рівня податкового навантаження у світі

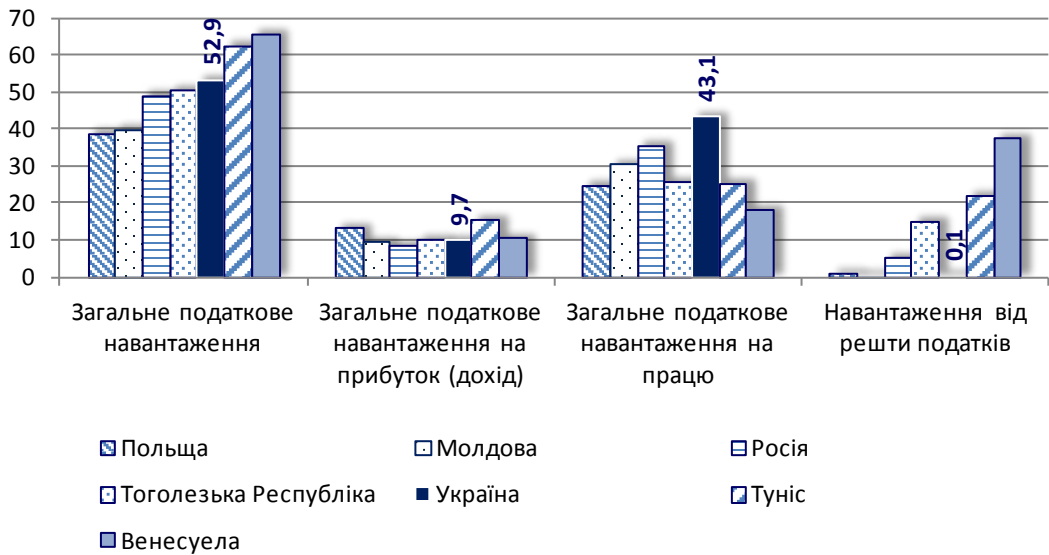

Рис. 3. Рівень загального податкового навантаження України та вибраних країн світу у 2015 р., за рейтингом PayingTaxes 2015: Theglobalpicture*.

* Складено на основі [9].

на 11,4% менший ніж в Україні і становить, за результатами досліджень, 40,8%, з яких навантаження щодо оподаткування праці та прибутків є рівнозначними і складають по 16,2% кожен, а інші податки становлять навантаження 8,4%. Водночас, за даними рейтингу 2016 р., Узбекистан – 115 місце (41,1%), Болгарія – 88 (27%), Молдова – 78 (40,2%), Білорусь посіла 63 місце (51,8%), Польська Республіка – 58 (40,3%), Литва – 49 (42,6), Російська Федерація – 47 (47%), Вірменія – 41 (19,9%), Грузія – 40 місце (16,4%) [10].

Аналізуючи дисбаланси чинної податкової системи України, варто акцентувати увагу на поступовому зростанні ознак фіскалізму, які за нинішніх умов функціонування вітчизняного господарства можуть призвести до суттєвих ускладнень не лише стосовно підвищення, а й формування конкурентоспроможності. Динамічне нагромадження податкових надходжень до Зведеного бюджету України, на жаль, не є

ознакою позитивних соціально-економічних змін у державі. Відвертим підтвердженням цієї проблеми є емпіричні дані, зазначені у табл. 2.

Показники табл. 2 відображають наявну тенденцію зростання податкових надходжень упродовж 2004–2016 рр. в абсолютних значеннях. Задля проведення ґрунтовнішої оцінки й одержання порівнянних даних досліджуваного явища, доцільно скористатися відносними величинами. Використовуючи ключові фіскальні параметри з певною множиною складових (податкових надходжень), необхідно проаналізувати представлену статистичну сукупність (див. табл. 2) стосовно мінливості досліджуваних ознак. Зазвичай такі показники розраховуються як відношення абсолютного показника варіації до середнього їх значення. При дослідженні використовується відносний розмах варіації чи коефіцієнт осциляції (V_R), з допомогою якого можна оцінити ко-

Таблиця 2

Динаміка податкових надходжень до зведеного бюджету України у 2001–2016 рр., млн. грн.*

Роки	ПДВ	Податок на доходи фізичних осіб	Акцизний податок	Податок на прибуток підприємств	Місцеві податки і збори	Ввізне мито	Інші податкові платежі
2004	28701	13213	6704	16162	555	4015	10841
2005	47110	17325	7945	23464	598	6007	13934
2006	65438	22791	8608	26172	642	6973	18088
2007	78252	34782	10568	34407	730	9589	21786
2008	126491	45896	12783	47857	820	11933	29799
2009	119134	44485	21624	33048	809	6329	25924
2010	126988	51029	28316	40359	819	8556	29563
2011	172873	60225	33919	55097	2550	10463	39659
2012	184786	68092	38429	55793	5457	12986	37708
2013	181717	72151	36668	54994	7314	13265	27076
2014	189241	75203	45100	40201	8056	12389	27916
2015	245106	91251	66571	40786	23548	37422	14080
2016**	230536	103149	88771	49515	23600	19276	7967

* Складено на основі [11; 12].

2016** – 01.02.2016 р.

ливання крайніх значень ознаки ($R_{max} - R_{min}$) довкола середнього значення ($\bar{x}$):

$$V_R = \frac{R_{max} - R_{min}}{\bar{x}} \cdot 100\%, \quad (1.1)$$

де V_R – коефіцієнт осциляції; R_{max} – максимальне значення податкових надходжень; R_{min} – мінімальне значення податкових надходжень; $\bar{x}$ – середньозважений показник податкових надходжень за певний період.

Результат розрахунку коефіцієнта осциляції на базі зазначеної статистичної сукупності за період з 2004 по 2016 рр. відображено у таблиці 3.

Дані табл. 3 свідчать про наявність значної різниці у варіації статистичних даних досліджуваних показників. Максимально-резонансна амплітуда коливань зафіксована стосовно місцевих податків і зборів (531,65%). Цей факт пояснюється значними переформатуваннями податкового за-

Таблиця 3

Коефіцієнт осциляції податкових надходжень до зведеного бюджету України у 2004–2015 рр., %*

ПДВ	Податок на доходи фізичних осіб	Акцизний податок	Податок на прибуток підприємств	Місцеві податки і збори	Ввізне мито	Відшкодування ПДВ	інші податкові платежі
1	2	3	4	5	6	7	8
165,84%	157,01%	226,46%	101,54%	531,65%	286,50%	145,14%	116,68%

* Розраховано на основі статистичних даних табл. 2.

конодавства стосовно зазначених платежів за досліджуваний період, зокрема зміни ставок, відміни чи запровадження окремих податків та зборів, механізмів їх нарахування та сплати. З аналогічних причин високі показники коефіцієнта осциляції спостерігаються щодо ввізного мита (286,50%) та акцизного податку (226,46%) – податків на споживання, які слугують дієвими інструментами державного регулювання економіки, а нераціональне їх використання може суттєво погіршити ситуацію, знизити конкурентоспроможність податкової системи та посилити ознаки фіскалізму.

Таким чином, показник середньорічного темпу зростання ($\bar{T}_p$) розраховуємо за формулою:

$$\bar{T}_p = \sqrt[n]{T_{p1} \cdot T_{p2} \cdot \dots \cdot T_{pn}} \cdot 100\%, \quad (1.2)$$

де $\bar{T}_p$ – середній темп зростання податкових надходжень за певний період, %; T_{pn} – середній темп зростання надходжень n -го періоду, %.

З відповідними розрахунками значення середньорічних темпів зростання окремих показників у розрізі податкових надходжень

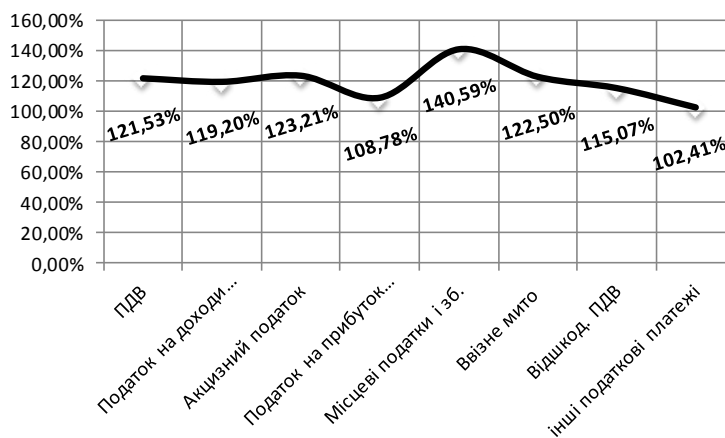
до зведеного бюджету України за період 2004–2016 рр. зображено на рис. 4

Цей показник є досить значним на тлі скорочення обсягів виробництва, експорту, споживання, високих рівнях безробіття та тіньової економіки, яка за результатами 2015 р. склала близько 42% від офіційного ВВП [13].

Таким чином, одним із найбільш суттєвих недоліків вітчизняної податкової системи є, насамперед, її неузгодженість із базовими нормами та принципами оподаткування, які знижують рівень конкурентоспроможності.

До прикладу:

- запровадження змін норм податкового права без урахування основних засад податкового законодавства (зокрема, стаття 4. 9. 1 Податкового кодексу України [14]), де зазначено про піврічний мораторій стосовно внесення будь-яких змін до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила, була порушена прийняттям змін до податкового законодавства у грудні 2015 р., оскільки окремі з них набули чинності вже 1 січня 2016 р.;
- встановлення авансових платежів для платників податків відбувається з пору-

Рис. 4. Середньорічні (зважені) показники темпів зростання окремих показників у розрізі податкових надходжень до зведеного бюджету України у 2004–2015 рр., %*

* Розраховано на основі статистичних даних табл. 2.

шенням одразу кількох принципів оподаткування: рівномірності та зручності сплати, а також недопущення будь-яких проявів дискримінації (стаття 4. 1. 2 Податкового кодексу України);

- нерівномірність розподілу податкового навантаження створює неабиякий тиск на платників, що перетворює систему оподаткування на чинник гальмування економічного розвитку, пригнічення ділової активності суб'єктів господарювання, стримування інвестиційної діяльності та відтік капіталів за межі нашої держави;
- неврегульованість правових гарантій для учасників податкових відносин, відсутність прозорих і ефективних механізмів захисту прав платників податків;
- неякісне надання податкових послуг, низька фахова підготовка окремих працівників і відсутність відповідальності за надання некомпетентної інформації є причиною низки системних недоліків, насамперед таких, як низький рівень податкової культури, поширення корупції, перенаправлення легального бізнесу в сферу неофіційних економічних відносин.

Негативний вплив на конкурентоспроможність вітчизняної податкової системи має також низька технічна оснащеність фіскальних органів щодо роботи з платниками податків, відсутність якісного програмного забезпечення, які мають місце при суттєвих витратах фіскальної служби державних коштів на інтер'єр чиновницьких кабінетів, придбання та утримання службового транспорту тощо.

Висновки. Домінуючим фактором у вирішенні проблемних питань у сфері оподаткування, спричинених реаліями сьогодення, має стати вдосконалення процесів податкового регулювання й оптимізації його складових, побудованих на загальноприйнятих принципах вітчизняного законодавства, що, безумовно, сприятиме відновленню втра-

ченої конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи. Враховуючи зазначені недоліки, варто акцентувати на необхідності реалізації радикальних ефективних реформ чинної системи оподаткування, які позитивно вплинули б на формування конкурентного податкового середовища в Україні загалом. Суб'єктивні причини, на які зазвичай посилається влада, коли звітує про невиконання тих чи інших реформ, – недостатність фінансового ресурсу на їх проведення з причин військового протистояння, вимушене закриття низки підприємств, втрата контролю над частиною української території, де сконцентрована значна кількість промислових підприємств – це радше пристосованість до існуючих умов функціонування чиновників задля задоволення власних меркантильних інтересів, аніж неспроможність влади забезпечити позитивний результат своєї діяльності. Водночас впровадження дієвих змін щодо створення належного рівня конкурентоспроможності податкової системи України повинно забезпечити: максимальне спрощення податкових процедур, а також механізмів справляння й адміністрування обов'язкових платежів, що у свою чергу сприятиме прозорості податкової політики.

Для підвищення ефективності роботи органів ДФС необхідно запровадити:

- можливість вибору платниками податків відповідного податкового органу щодо їх обслуговування з метою створення конкурентних умов надання податкових послуг;
- мережу е-консультування, яка значно спростить спілкування платників і податківців, унеможливить наявність корупційної складової та забезпечить відповідальність конкретної посадової особи при поданні некомпетентної інформації;
- розробку чіткої системи штрафів стосовно неякісного надання податкових послуг платникам податків;

– встановлення обмеження щодо витрат, не пов'язаних з безпосереднім виконанням посадових обов'язків державного службовця (купівля та утримання службового автотранспорту, здійснення ремонтно-будівельних робіт тощо).

І насамкінець, здійснення таких мало-затратних, проте вкрай необхідних кроків для відновлення довіри платників податків до фіскальних органів, сприятиме швидко-му відновленню довіри платників податків до фіскальних органів та забезпеченню підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної податкової системи, що, в свою чергу, генерує динамізм суспільного розвитку, активізує ділову активність платників податків та сприятиме макроекономічній стабільності держави.

Література

1. Зміна обсягу валового внутрішнього продукту. Економічна статистика/Національні рахунки / Державна служба статистики України, 1998 – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Економіка України впала на 10% за рік Кореспондент.net : Бізнес : Економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/business/economics/3630075-ekonomika-ukrainy-vpala-na-10-za-rik/>.
3. Веселовський А. Експортний потенціал України: шлях до відродження [Електронний ресурс] / А. Веселовський // Дзеркало тижня. – 2015. – Режим доступу : - <http://gazeta.dt.ua/international/eksportniy-potencial-ukrayini-shlyah-do-vidrozhennya-.html>
4. Development Goals in an Era of Demographic Change / Global monitoring report 2015/2016 : International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank – World Bank Group and International Monetary Fund. – 2016. [Electronic resource]. – Access mode : <http://pubdocs.worldbank.org/pubdocs/public-doc/2015/10/503001444058224597/Global-Monitoring-Report-2015.pdf>
5. Global Economic Prospects : spillovers amid weak growth / 2016 International Bankfor Reconstructionand Development / The World Bank. – 2016. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2016a/Global-Economic-Prospects-January-2016-Spillovers-amid-weak-growth.pdf>
6. Ukraine: Top Web & Software Developers – Leaders Matrix / Асоціація IT Ukraine. – 2015 [Electronic resource]. – Access mode : <http://itukraine.org.ua/news/opublikovanyu-reyting-ukrayinskyh-veb-ta-rozrobnykiv-pz>
7. Собко О.М. Інтелектуальний капітал підприємства: концептуалізація – функціонування, розвиток : монографія / О.М. Собко. – Тернопіль : Крок, 2014. – 360 с.
8. Doing Business 2016. – 2016. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>
9. Paying Taxes 2015 : The global picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide / World Bank Group & PwC. – 2015. –175 p.
10. Paying Taxes 2016 Comparative modeller : sub-indicators / World Bank Group & PwC. – 2016 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/comparative-modeller.html>
11. Ukraine Industrial Production 2000 – 2016. [Electronic resource] – Access mode : <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/industrial-production/>
12. Ukraine Consumer Confidence 2000 – 2016. [Electronic resource] – Access mode : <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/consumer-confidence>
13. МЕРТ: 42% української економіки знаходиться в "тіні" [Електронний ресурс] // Українська правда : Економічна правда. – 2015. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2015/12/3/570652/>.

14. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України : за станом на 24 груд. 2015 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/nk/>.

References

- Zmina obsiahu valovoho vnutrishnoho produktu. (2016). [The change of gross domestic product] *Ekonomichna statystyka. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 1998–2016*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Ekonomika Ukrainy vpala na 10% za rik*. (2016). [Ukraine's economy has fallen to 10% for the year]. *Korespondent.net: Biznes: Ekonomika*. Available at: <http://ua.korespondent.net/business/economics/3630075-ekonomika-ukrainy-vpala-na-10-za-rik/>.
- Veselovskyi, A. (2015). *Eksporny potentsial Ukrainy: shliakh do vidrodzhennia* [The export potential of Ukraine: path to revival]. *Dzerkalo tyzhnia – Mirror of the week*. Available at: http://gazeta.dt.ua/international/eksporny-potencial-ukrayini-shlyah-do-vidrodzhennya_.html.
- Development Goals in an Era of Demographic Change / Global monitoring report 2015/2016: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank*. World Bank Group and International Monetary Fund. (2016). Available at: <http://pubdocs.worldbank.org/pubdocs/publicdoc/2015/10/503001444058224597/Global-Monitoring-Report-2015.pdf>.
- Global Economic Prospects : spillover amid weak growth / 2016 International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank*. (2016). Available at: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2016a/Global-Economic-Prospects-January-2016-Spillovers-amid-weak-growth.pdf>.
- Ukraine: Top Web & Software Developers. Leaders Matrix / Asotsiatsiia IT Ukraine*. (2015). Available at: <http://itukraine.org.ua/news/opublikovanyy-reyting-ukrayinskyh-veb-ta-rozrobnykiv-pz>.
- Sobko, O.M. (2014). *Intelektualnyi kapital pidpriemstva: kontseptualizatsiia – funktsionuvannia, rozvytok* [Enterprise intellectual capital: conceptualization – operation, development]. Ternopil: Krok [in Ukrainian].
- Doing Business 2016*. (2016). Available at: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.
- Paying Taxes 2015: The global picture. The changing face of tax compliance in 189 economies world wide*. (2015). World Bank Group & PwC.
- Paying Taxes 2016. Comparative modeller: sub-indicators*. (2016). World Bank Group & PwC. Available at: <http://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/comparative-modeller.html>.
- Ukraine Industrial Production 2000–2016*. (2016). Available at: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/industrial-production/>.
- Ukraine Consumer Confidence 2000 – 2016*. Available at: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/consumer-confidence>.
- Ministry of Economics: 42% ukrainskoj ekonomiky znakhodytsia v «tini»* (2015). [42% of the Ukrainian economy is in the “shadow”. *Ukrainska pravda: Ekonomichna pravda – Ukrainian truth. Economic truth*. Available at: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/12/3/570652/>.
- Podatkovyi kodeks Ukrainy iz zminamy i dopovnenniamy, vnesenymy Zakonamy Ukrainy* (2016). [Tax Code of Ukraine as amended and supplemented by the laws of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the VRU*. Available at: <http://sfs.gov.ua/nk/>.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2016.